

همایش

بررسی مناسبات فرهنگی و تاریخی ایران و لهستان و مسیر آینده آن

دکتر محسن جعفری مذهب

عضو هیئت علمی کتابخانه و سازمان اسناد ملی

قدیمی‌ترین سند مربوط به روابط ایران و لهستان نام‌های است که در سال ۱۴۷۴ میلادی از طرف اوزون حسن، برای کازیمیر یاگلون، پادشاه لهستان، فرستاده شد که اکنون در آرشیو ملی لهستان موجود است. این نخستین باب رسمی آشنایی میان دو ملت و دولت بود و پس از آن بود که در لهستان علاقه به فراگیری زبان فارسی و شناخت ایران بیشتر شد. در سال‌های بعد نیز حاکمان دو کشور توسط نمایندگان سیاسی خود، پیوسته با هم در ارتباط بودند که اوج این روابط در دوره صفوی بود. در میان کشورهای اروپایی، شاید لهستان از نظر تاریخی یکی از نخستین کشورهایی است که در آن «ایران‌شناسی» به مفهوم واقعی پایه‌گذاری شد به‌طوری که در آن تتبعات و تحقیقات مربوط به فرهنگ و ادب ایران در آغاز قرن ۱۷ میلادی شروع شد. برای نمونه، یکی از نخستین ترجمه‌های گلستان سعدی به زبان‌های اروپایی در قرن هفدهم به لهستانی انجام شد.

هم‌اکنون بیش از هشتاد سال است که روابط رسمی و مستقیم دیپلماتیک نیز بین کشورهای لهستان و ایران برقرار شده و دو کشور سفیر مبادله

انسان‌شناختی
فرهنگی و مردم‌شناسی
در ایران و لهستان
• بررسی روابط فرهنگی و
تاریخی لهستان و ایران
• چشم‌انداز مناسبات سیاسی و روابط
دیپلماتیک ایران و لهستان
زبان رسمی همایش انگلیسی،
لهستانی و فارسی بود.
انسیتیتوی تاریخ دانشگاه ورشو در ۱۸
ماه می/ ۲۸ اردیبهشت ۱۳۹۴، میزبان
همایش «بررسی مناسبات فرهنگی و
تاریخی ایران و لهستان و مسیر آینده
آن» بود. این همایش با همکاری انجمن
تعاملات علمی و فرهنگی ایران و لهستان،
پژوهشکده مطالعات فرهنگی روایت،
مؤسسه نگارستان اندیشه نو، سفارت
لهستان در ایران، سرای ایران‌شناسی و
انجمن دوستی ایران و لهستان برگزار
شد. برنامه همایش عبارت بود از:
خوش‌آمدگویی توسط دکتر داریوش
کولوچیچیک رئیس انسیتیتوی تاریخ
دانشگاه ورشو
سخنان دکتر رامین مهمان‌پرست،
سفیر جمهوری اسلامی ایران در ورشو
سخنان آقای احمدی نماینده مجلس
شورای اسلامی

و مؤسسات ایران‌شناسی در لهستان
• بررسی و تعیین اولویت‌های مطالعاتی
و تحقیقاتی ایران‌شناسان لهستانی
• بررسی راه‌های مشارکتی و حمایتی
در تحقیقات ایران‌شناسی با مراکز علمی
ایرانی و بین‌المللی
• نقد و بررسی مطالعات ایران‌شناسی
لهستانی در گذشته و امروز
• بررسی آثار و احوالات ایران‌شناسان
لهستانی
• نقد روش‌ها و کتاب‌های آموزشی
زبان و ادبیات فارسی و ایران‌شناسی در
لهستان
• بررسی ضعف‌های ایران‌شناسی
لهستانی برای جهانی شدن
• نقد و بررسی ترجمه آثار ادبیات فارسی
به لهستانی و بالعکس
• راهکارهای گسترش و تقویت زبان و
ادبیات فارسی و ایران‌شناسی در لهستان
• بررسی نسخ خطی فارسی و اسناد
تاریخی در مراکز آرشیوی لهستان
• تحقیقات فلسفی، الهیات و مطالعات
اسلامی در لهستان
• پژوهش‌های باستان‌شناسی جهان
ایرانی (ایران فرهنگی)
• مطالعات زبان و ادبیات فارسی و
گویش‌های محلی
• بررسی‌های جامعه‌شناختی،

می‌کنند. قابل توجه اینکه، در تمام این
دوران مناسبات فرهنگی همواره بیش از
مناسبات اقتصادی و سیاسی بین ایران
و لهستان مطرح بوده است. در کنار این
روابط چند صدساله تاریخی، نمی‌توان
از حضور جمع زیادی از پناهجویان
لهستانی در ایران، در سال‌های جنگ
جهانی دوم، به‌عنوان نقطه عطفی در
میان روابط دو کشور چشم‌پوشی کرد.
با توجه به این مقدمه، سال ۲۰۱۴ م.
به‌عنوان پانصد و چهلمین سالگرد روابط دو
کشور، از سوی مقامات و نهادهای رسمی
ایران و لهستان به‌عنوان نقطه عطفی در
گسترش مناسبات فی‌مابین تلقی شد.
به همین مناسبت «پژوهشکده مطالعات
فرهنگی روایت» و «انجمن تعاملات
علمی و فرهنگی ایران و لهستان» با
همکاری دانشگاه ورشو برای برگزاری
یک کنفرانس مشترک در شهر ورشو
برنامه‌ریزی کردند. محورهای پیشنهادی
همایش عبارت بود از:
• پیشینه و تاریخچه ایران‌شناسی در
لهستان
• عرضه و بررسی دستاوردهای مطالعاتی
و تحقیقاتی ایران‌شناسی لهستان
• وضعیت کنونی ایران‌شناسی و
چشم‌انداز آتی آن در مراکز علمی لهستان
• معرفی کتاب‌ها و مقالات مهم، مجلات

VICTRICIBUS COPIIS
RUTHENICIS/
IN MEMORIAM RERUM
PERSIS ET TURCIS
DEBELLANDIS AC POLONIS
PACANDIS CESTARUM/
ANNIS DCCCXXVI. XXVII.
XXVIII. XXIX. XXX. XXXI.

«به لشکر پیروزمند روسیه،
بیاد پیروزی‌هایش در پارس، ترکیه
و نیز آرام‌سازی لهستان،
در سال‌های ۱۸۲۶، ۱۸۲۷، ۱۸۲۸،
۱۸۲۹، ۱۸۳۰، ۱۸۳۱»

همین عبارت بر روی مدال طلایی
که توسط هاینریش گوبه آلمانی
(Heinrich Gube)، که پس از انتخاب
شدن به‌عنوان طراح سلطنتی روسیه
در سال ۱۸۳۰ نام آندری ایگناتیویچ
گوبین (Andrei Ignatievich Gouin)
را برگزید، طراحی شده بود نقش بست
و بر پشت مدال نیز یک عبارت مشهور
لاتینی به زبان روسی نقش بست:

ПОБѢДОНОСНЫМЪ
РОССІИСКНМЪ ВЪ ПАМЯТЬ
ПОДВІГОВЪ:
ВЪ ПЕРСІИ, ТУРЦІИ, И НРН
УСМНРЦІИ ПОЛШН,
ВЪ 1826, 1827, 1828, 1829,
1830 и 1831 ГОДАХЪ

آن کتیبه و این مدال پس از عملیات
موفق روس‌ها در سه جبهه جنوبی
(ایران، جنوب غربی (ترکیه عثمانی)، و
غرب (لهستان) مهیا شد.

و جالب اینکه فاتح هر سه نبرد ایوان
فیودورویچ پاسکویچ بود. این مقاله بر
سکه‌ها و مدال‌های ضرب روسیه در این
مورد توجه می‌کند.

هم‌اکنون بیش از
هشتاد سال است که
روابط رسمی و مستقیم
دیپلماتیک نیز بین
کشورهای لهستان و
ایران برقرار شده و
دو کشور سفیر مبادله
می‌کنند. قابل توجه
اینکه، در تمام این
دوران مناسبات فرهنگی
همواره بیش از مناسبات
اقتصادی و سیاسی بین
ایران و لهستان مطرح
بوده است.

پیروزی قوای روسیه بر قوای ایران در
قفقاز (که به معاهده ترکمانچای در سال
۱۲۴۳ ق/ ۱۸۲۸ م انجامید) با پیروزی
آن‌ها بر قوای خلافت ترکیه عثمانی
کامل شد و با شکست مقاومت لهستان
به اوج رسید. در پی این فتوحات بود که
تزار نیکلای اول دستور داد مشابه دروازه
پیروزی مسکو را در سنت پترزبورگ بیا
دارند (۱۸۳۴ تا ۱۸۳۸) و بر بالای آن به
زبان لاتین (و نه روسی) بنویسند:

سخنرانی‌های علمی:

پروفسور مایدا: هنر ایرانی در لهستان
یانوش اسمووخا: روابط سیاسی
و دیپلماتیک بین ایران و لهستان در
سده‌های ۱۵ و ۱۶ میلادی
میخایل پوجینسکی: سفارت صفر
مرادویچ

سیاوش یاری: ریشه‌های تاریخی
روابط ایران و لهستان در زمان شاه‌عباس
دوم

میکلوی پیوتر بورکوسکی: نوشته
نادیوش کروشنسکی و تصویر ایران در
لهستان سده هجدهم

پیوتر زلانتا: دو کشور و یک سرنوشت:
سیاست روسیه در قبال ایران و لهستان
محسن جعفری مذهب: گوشه‌ای
از سرنوشت مشترک دو ملت ایران و
لهستان

جواد مرشدلو: اسناد آرشیوی ایران
برای مطالعه روابط ایران و لهستان تا
۱۹۴۵ م

گودرز رشتیانی: مطالعات لهستانی
در ایران

فاطمه امامی: خوانش اشعار حافظ
از دیدگاه نظریه «خواننده‌محور» رومن
اینگاردن

آذر دانشگر: عرفان ایرانی در
اندیشه‌های جوزف کنراد: با تکیه بر رمان
«دل تاریکی»

سولماز مظفری: بررسی و تحلیل
جایگاه ایزاک بشویس سینگر، نویسنده
لهستانی در ادبیات داستانی ایران

سخنرانی اینجانب نگاهی سکه‌شناسانه
در برابر سیاست‌های روسیه در قبال
ایران و لهستان بود. در اینجا چکیده‌ای
از مقاله می‌آید: